

L'ILP I LA QUARTA INTERNACIONAL

A mig camí¹

Lev Trotski

18 de setembre de 1935

---

versió catalana feta per Alejo Martínez – alejomp@lycos.es - des de:
<http://www.ceip.org.ar/escritos/Libro4/ContextHelp.htm>

Si fem a una banda el Partit Socialista Revolucionari dels Treballadors (RSAP) holandès, ubicat sota la bandera de la Quarta Internacional, podríem dir amb tota certesa que l'ILP de Gran Bretanya constitueix l'ala esquerra dels partits adherits al Buró Londres-Amsterdam. A diferència del SAP, que últimament ha virat cap a la dreta, cap al bàndol del més groller pacifisme petitburgès, és indubtable que l'ILP ha experimentat una important evolució cap a l'esquerra. Açò es veié amb tota claredat davant de l'assalt rapaç de Mussolini a Etiòpia. Respecte a la Lliga de les Nacions, del paper que l'imperialisme britànic hi exerceix i de la política de "pau" del Partit Laborista, el *New Leader* publicà potser els millors articles de tota la premsa obrera. Però, així com una oroneta no fa estiu, un parell d'articles excel·lents no basten per a determinar la política d'un partit. És relativament fàcil assumir una posició "revolucionària" respecte a la guerra; és summament difícil derivar-ne *totes les conclusions teòriques i pràctiques necessàries*. No obstant, aquesta és, precisament, la tasca del moment.

Desprestigiada per l'experiència de 1914-18, el socialpatriotisme ha trobat avui una nova font on abeurar, el stalinisme. Gràcies a açò, el xovinisme burgès troba l'oportunitat de llençar un atac furibund contra els internacionalistes revolucionaris. Els elements vacil·lants, els anomenats centristes, inevitablement capitularan davant de l'ofensiva del xovinisme en vespres de la guerra o en el moment del seu esclat. Per descomptat, s'escudaran darrere de l'argument de la "unitat", la necessitat de no separar-se de les organitzacions de masses i així successivament. Aquestes fórmules hipòcrites, per mitjà de les quals els centristes emmascaren la seua covardia davant de l'opinió pública burgesa, són prou diverses, però totes serveixen al mateix fi: encobrir la capitulació. La "unitat" amb els socialpatriotes (no la coexistència circumstancial en una organització comuna a fi de combatre'ls, sinó la unitat elevada al nivell d'un principi) és unitat amb el propi imperialisme i, per consegüent, la franca ruptura amb el proletariat d'altres països. El principi centrista d'*unitat a qualsevol preu*, prepara el terreny per a la més maligna de les ruptures, seguint les línies de les contradiccions imperialistes. Avui en dia

observem a França el grup Espartacus, que tradueix al francès les idees del SAP; en nom de la “unitat” propugna la capitulació política davant de Blum, qui era i és el principal agent de l'imperialisme francès al si de la classe obrera.

Després de trencar amb el Partit Laborista, l'ILP s'apropà al Partit Comunista Britànic i, pel seu intermedi, a la Internacional Comunista. Les greus dificultats financeres que afligeixen en aquest moment al *New Leader*, demostren que l'ILP ha pogut mantenir la seua total independència financera respecte a la burocràcia soviètica i els seus mètodes corruptors. Açò no pot menys que alegrar-nos. No obstant, els seus vincles amb el Partit Comunista no han desaparegut sense deixar rastres: tanmateix el seu nom, l'ILP no ha esdevingut realment *independent*, sinó que s'ha convertit en una espècie d'apèndix de la Internacional Comunista. No ha parat la necessària atenció al treball de masses, que no pot realitzar-se fora dels sindicats i del Partit Laborista; en canvi, s'ha deixat seduir per la fatxenderia d'Amsterdam-Pleyel, la Lliga Antiimperialista i altres substituïts de l'activitat revolucionària. El resultat d'això ha estat que els obrers els han vist com a un *Partit Comunista de segon ordre*. No és casual que l'ILP s'haja col·locat en una posició tan desavantajosa: açò ha estat condicionat per la manca de fonaments principistes fermes. No és un secret per a ningú que durant molt de temps l'ILP s'ha deixat impressionar per aqueixes fórmules estereotipades que constitueixen la miserable falsificació stalinista burocràtica del leninisme.

Fa més de dos anys l'autor d'aquestes línies tractà d'arribar a un acord amb els dirigents de l'ILP per mitjà d'una sèrie d'articles i cartes. L'intent resultà estèril: durant aqueix període, els dirigents de l'ILP qualificaren la nostra crítica a la Internacional Comunista de “prejudiciosa” i motivada per consideracions “fraccionals”, inclusivament “personals”. No quedava una altra alternativa que deixar que el temps es pronunciés. Per a l'ILP, els darrers dos anys han estat pobres en conquestes, però rics en experiència. La degeneració socialpatriota de la Internacional Comunista, conseqüència directa de la teoria i pràctica del “socialisme en un sol país”, s'ha transformat de *vaticini* en un *fet* viu i indiscutible. ¿Han investigat a fons els dirigents de l'ILP el significat d'aquest fet? Estan disposats, són capaços d'extreure'n totes les conclusions necessàries? El futur de l'ILP depèn de la resposta a aquestes preguntes.

Indubtablement, la tendència general de l'evolució de l'ILP ha estat del pacifisme vers la revolució proletària. Però el procés de cap manera ha desembocat en l'elaboració d'un programa global. Pitjor inclús: incapaços d'alliberar-se totalment de la influència de les antigues i hàbils maniobres oportunistes del SAP alemany, els dirigents de l'ILP aparentment s'han detingut al mig del camí i es dediquen a perdre el temps.

En les línies següents, les nostres crítiques es desenvoluparan principalment al voltant de dues qüestions: l'actitud de l'ILP respecte de la *vaga general* en relació amb la lluita contra la guerra, i la seua posició respecte a la *Internacional*. Respecte d'una i una altra qüestió trobem elements de la posició centrista: sobre la vaga general, la vacil·lació assumeix la forma de *fraseologia esquerrana* irresponsable; pel que fa a la Internacional, la vacil·lació es revela en el temor a la *decisió radical*. No obstant, la doctrina marxista i la seua continuació directa, el leninisme, són tan irreconciliables amb la tendència a la fraseologia d'esquerra, com amb la por a les decisions radicals.

El problema de la vaga general posseeix un llarg i ric historial, tant en el terreny teòric com en el pràctic. No obstant, els dirigents de l'ILP actuen com si fossen els primers a descobrir la idea de la vaga general com a mètode per a detenir la guerra. Ací radica el seu major error. La improvisació és absolutament il·lícita en relació amb la vaga general. L'experiència mundial de lluita dels darrers quaranta anys confirma *en l'essencial* el que digué Engels cap a fins del segle passat sobre la vaga general, basant-se sobretot en l'experiència dels cartistes i, secundàriament, en la dels belgues. En una lletra dirigida a Kautsky el 3 de novembre de 1893, Engels els adverteix als socialdemòcrates austríacs que no han de tenir una actitud irresponsable cap a la vaga general: “Vostè mateix diu que les barricades han esdevingut antiquades (encara que podrien resultar útils novament si la tercera o les dues quintes parts de l'exèrcit es tornen socialistes i si sorgeix el problema de brindar-los l'oportunitat de tornar la baioneta envers l'altra banda), però la vaga política ha de culminar en una victòria immediata per la sola força de l'amenaça (com a Bèlgica, on l'exèrcit era molt dèbil) o en un fracàs colossal o, finalment, *menar directament a les barricades*.”

Diguem, de passada, que en aquestes línies Engels exposa les seues posicions respecte de tota una sèrie de qüestions. La famosa introducció d'Engels (1895) a *La lluita de classes a França*, de Marx, suscità innumbrables polèmiques; en el seu moment, els alemanys la modificaren i retallaren pel problema de la censura. En els últims quaranta anys, filisteus de tots els colors han afirmat en centenars i milers d'ocasions que “el mateix Engels” aparentment havia rebutjat d'una vegada per sempre els antics mètodes “romàntics” de lluita de carrer. Però no hi ha necessitat remuntar-nos al passat: basta llegir els discursos contemporanis, increïblement ignorants i sensiblers de Paul Faure, Lebas i d'altres que opinen que la sola menció de la insurrecció armada és “blanquisme”. No obstant, si hi ha quelcom que Engels repudià, és sobretot la idea del *putsch*, que *en última instància* es redueix a escaramusses de *petites minories*; en segon lloc, els mètodes antiquats, és a dir, formes i mètodes de lluita de carrer que no corresponen als avanços tecnològics.

En la lletra esmentada més amunt Engels corregeix Kautsky de passada, com si es tractés de quelcom absolutament evident: les barricades només han

esdevingut “antiquades” en el sentit que la revolució burgesa és cosa del passat i que encara no ha arribat l’hora de les barricades socialistes. És necessari que la tercera o, millor inclús, les dues quintes parts de l’exèrcit (per descomptat que aquestes proporcions es mencionen com a exemple il·lustratiu), adquirisquen simpatia pel socialisme; en aqueix cas, la insurrecció no seria un “putsch”; les barricades tornarien a entrar en auge, clar que no les barricades de 1848, sinó les barricades “noves”, que, no obstant, servirien al mateix propòsit: detenir l’ofensiva de l’exèrcit contra els obrers, brindar als soldats l’oportunitat i el temps necessari per a sentir el poder de la insurrecció i crear amb això les millors condicions perquè l’exèrcit es passe al bàndol dels insurrectes.

Quina distància entre aquestes línies d’Engels (no del jove sinó de l’home de setanta-tres anys) i l’actitud estúpida i reaccionària dels que titllen la barricada de “romanticisme”! Kautsky considerà oportú publicar aquesta lletra fa poc, en 1935. Sense entrar en una polèmica directa amb Engels, a qui mai comprengué plenament, Kautsky no té empatx a dir-nos, en una nota especial, que cap a fins de 1893 ell mateix havia publicat un article on “desenvolupava els avantatges del mètode de lluita democràticoproletari en els països democràtics, en contraposició a la política de violència”. Aquesta observació sobre els “avantatges” (com si el proletariat tingués la llibertat d’escollir!) sonen molt bé en aquests temps en què la democràcia de Weimar, que tingué la col·laboració de Kautsky, ja ha revelat plenament totes els seus... desavantatges. Per tal que no ens queden dubtes sobre la seua actitud cap a les posicions d’Engels, Kautsky agrega, “En aqueixa època defensava la mateixa política que defense avui”. Per a “defensar la mateixa política” li bastà amb fer-se ciutadà txecoslovac: res canvià, excepte el passaport.

Però tornem a Engels. Com hem vist assenyala tres casos en relació amb la vaga general:

1.- El govern *s’espanta* davant de la vaga general i, des del mateix començament, sense permetre que es produísca l’enfrontament, atorga concessions. Engels assenyala que el factor principal que permeté el triomf de la vaga general belga (1839) fou la “debilitat” de l’exèrcit. Una situació semblant, encara que a escala molt més colossal, s’hi produí a l’octubre de 1905 a Rússia. Després de la miserable derrota de la guerra russojaponesa, l’exèrcit tsarista era (almenys semblava) summament feble. El govern petersburgès, pres de pànic mortal davant de la vaga, atorgà les primeres concessions constitucionals (Manifest del 17 d’octubre de 1905).

No obstant, resulta absolutament evident que a menys que els obrers arriben a les batalles decisives, la classe dominant només atorgarà aquelles concessions que no afecten les bases de la seua dominació. Així ocorregué a Bèlgica i a Rússia. Es produiran casos semblants en el futur? En els països d’Orient, inevitablement. En els països d’Occident és, en termes generals, menys

probable, encara que poden produir-s'hi com a episodis parcials en el procés revolucionari.

2.- Si el govern té la suficient confiança en l'exèrcit i en si mateix; si la vaga política es promulga des de dalt; si no es la llença per a iniciar les batalles decisives, sinó per a “espantar” l'enemic, es converteix fàcilment en una aventura que no triga a revelar la seua impotència total. A això hem d'afegir que després de les primeres experiències de vaga general, que com fet nou colpejava sobre la imaginació de les masses populars i dels governs per igual, han passat diverses dècades (si no tenim en compte els semioblidats cartistes) en el transcurs de les quals els estratèges del capital han acumulat una experiència enorme. Per això la vaga general, sobretot en els vells països capitalistes, requereix un minuciosa anàlisi marxista de les circumstàncies concretes.

3.- Finalment, queda la vaga general que, segons paraules d'Engels, “mena directament a les barricades”. Aquesta classe de vaga pot culminar en la victòria total o en la derrota. Però defugir la batalla quan aquesta és producte de la situació objectiva equival a caure inexorablement en la derrota més funesta i desmoralitzadora. Per descomptat, el resultat d'una vaga general revolucionària i insurreccional depèn de la relació de forces, que comprèn tota una sèrie de factors: la diferenciació de classes dins de la societat, el pes específic del proletariat, l'estat d'ànim dels estrats més baixos de la petita burgesia, la composició social i l'estat d'ànim polític de l'exèrcit, etcètera. No obstant, un dels factors per a la victòria, i de cap manera el menys important, és la *conducció revolucionària correcta i la seua justa comprensió de les condicions i mètodes de la vaga general i la seua transició a la lluita revolucionària oberta*.

Per descomptat que la classificació d'Engels no ha de ser aplicada dogmàticament. En la França actual el que està en joc no són les concessions parcials sinó, indubtablement, el poder: el proletariat revolucionari o el feixisme, qual dels dos? Les masses obreres volen lluitar. Però la direcció aplica els frens, enganya i desmoralitza els obrers. Pot produir-se una vaga general de la mateixa manera que es produïren les mobilitzacions a Toló i Brest. Sota aquestes condicions, independentment dels resultats immediats, la vaga general no serà, per descomptat, un “putsch”, sinó una etapa necessària de la lluita de masses, el mitjà necessari per a vèncer la traïció de la direcció i per a crear al si de la classe obrera les premisses per a la insurrecció victoriosa. En aquest sentit, la política dels bolxevics leninistes francesos, que han aixecat la consigna de vaga general i expliquen les premisses per a la victòria de la mateixa, tenen tota la raó. Els espartaquistes, cosins francesos del SAP, que des del principi de la lluita assumeixen el paper d'esquirols, es pronuncien contra aquesta consigna.

També hem d'afegir que Engels no assenyala una altra “categoria” de vaga general, de la qual hem vist exemples a Anglaterra, França, Bèlgica i altres

països: ens referim als casos en què la direcció de la vaga acorda prèviament, és a dir, sense lluitar, amb l'enemic de classe quin serà el rumb i el resultat de la vaga. En determinades ocasions, els parlamentaris i sindicalistes perceben la necessitat de proveir una vàlvula de fuga per a l'ira acumulada de les masses, o bé es veuen obligats a acompanyar una mobilització que els ha sobrepassat. En aqueixos casos acudeixen d'amagatall al govern i reben permís per a encapçalar la vaga general, amb l'obligació de posar-li fi com més aviat millor i no causar-li dany a la propietat estatal. A vegades, però de cap manera sempre, negocien algunes petites concessions que els servisquen de pàmpols. Això feu el Consell General dels sindicats britànics (TUC) en 1926. Això feu Jouhaux en 1934. Això faran en el futur. El desemmascarament d'aquestes maniobres menyspreables a esquenes del proletariat en lluita és un component necessari per a la preparació de la vaga general.

¿A quina categoria pertany la vaga general que l'ILP pensa llençar en cas de mobilització militar, com a mitjà per a detenir la guerra des del principi? Volem dir-ho ja: pertany a la més irresponsable i lamentable de totes les categories possibles. Açò no significa que la revolució no pugui coincidir amb la crida a files o amb l'esclat de la guerra. Si en el país s'està desenvolupant una mobilització revolucionària a gran escala; si la mateixa és encapçalada per un partit revolucionari que tinga la confiança de les masses i capaç de desenvolupar el procés fins al final; si el govern, malgrat la crisi revolucionària o justament a causa d'aqueixa crisi, perd el cap i es llença frontalment a l'aventura bèl·lica; en aqueix cas, el reclutament pot actuar com un poderós ressort que impulse les masses, provoqe una vaga general ferroviària, la fraternització dels obrers amb els reclutes, la presa de centres claus, xocs entre els insurrectes, la policia i els sectors reaccionaris de l'exèrcit, la creació de consells locals d'obriers i soldats i, per fi, l'enderrocament total del govern i amb això la detenció de la guerra. Tot això és teòricament possible. Si, com diu Clausewitz, "la guerra és la continuació de la política per altres mitjans", la lluita contra la guerra és també la continuació de tota la política anterior de la classe revolucionària i el seu partit.

D'ací es deriva que es pot posar la vaga general en l'ordre del dia com a mètode de lluita contra el reclutament i la guerra només si el procés anterior en el seu conjunt ha posat la revolució i la insurrecció armada a l'ordre del dia. En canvi, la vaga general concebuda com a mètode "especial" de lluita contra el reclutament és aventurerisme pur. Fent a una banda el cas, possible però excepcional, d'un govern que es llença a la guerra per a escapar d'una revolució que l'amenaça directament, és una veritat general que és precisament abans, durant i després de la mobilització bèl·lica quan els governs se senten més forts i, per consegüent, menys disposats a deixar-se espantar per una vaga general. Els sentiments patriòtics i el terror a la guerra que acompanyen el reclutament quasi sempre impossibiliten que es porte a terme la vaga general. Els elements

més intrèpids, els que es llencen a la lluita sense tenir en compte la situació, serien aixafats. En l'atmosfera d'insatisfacció que crea la guerra, la derrota i l'aniquilació parcial de l'avantguarda dificultarien el treball revolucionari per un període perllongat. Una vaga convocada artificialment es transformaria inevitablement en un *putsch* i en un obstacle en el camí de la revolució.

En les tesis de l'ILP d'abril de 1935 llegim: “La tàctica del partit tendeix a la utilització de *la vaga general* per a impedir la guerra, i de la *revolució social* si aquesta ocorregués.” Una obligació notablement precisa però (malauradament) absolutament fictícia! No sols se separa la vaga general de la revolució social, sinó que aquella es contraposa a aquesta com a mètode específic per a “detenir la guerra”. Aquesta és una antiga concepció dels anarquistes, que la vida mateixa s'ha encarregat d'aixafar ja fa molt de temps. La vaga general sense una insurrecció victoriosa no pot “impedir la guerra”. Si en les circumstàncies creades per la mobilització militar la insurrecció resulta impossible, també resulta impossible la vaga general.

En un paràgraf següent llegim: “L'ILP exhortarà a llençar una vaga general contra el govern britànic si aquest país participa directament o indirecta en un atac contra la Unió Soviètica...” Si és possible evitar *qualsevol* guerra per mitjà d'una vaga general, resulta tant més necessari detenir una guerra *contra l'URSS*. Però ací entrem en el terreny de les il·lusions: inscriure en les tesis la consigna de vaga general com a *càstig* per un *crim capital* del govern, és cometre el pecat del xarlatanisme revolucionari. Si es pogués cridar a una vaga general a voluntat, el millor seria llençar-la avui mateix per tal d'impedir que el govern britànic estrangule l'Índia i col·labore amb Japó, que està estrangulant Xina. Els dirigents de l'ILP ens diuen, clar està, que no tenen forces suficients per a fer-ho. Però res els atorga el dret de prometre que aparentment comptaran amb les forces necessàries per a cridar a una vaga general el dia de la mobilització de l'exèrcit. I si són capaços, per què limitar-se a una vaga general? En realitat, la conducta del partit durant la mobilització de l'exèrcit serà producte de tots els seus èxits anteriors i de la situació nacional en el seu conjunt. Però la política revolucionària no ha de tenir com a objectiu la vaga general aïllada com a mitjà específic per a “impedir la guerra”, sinó la revolució proletària, de la qual la vaga general serà inevitablement, o molt probablement, part integrant.

L'ILP trencà amb el Partit Laborista principalment per tal de poder mantenir la independència del seu bloc parlamentari. No volem discutir ací si fou correcte trencar en el *moment donat*, i si l'ILP obtingué tots els avantatges esperats. Creiem que no. Però de cada una de les organitzacions revolucionàries angleses es pot dir que les seues respectives actituds cap a les masses i la classe pràcticament coincideixen amb les seues posicions respecte al Partit Laborista, basat en els sindicats. En *aquest moment*, la qüestió de si s'ha de funcionar dins o fora del Partit Laborista no és un problema de principis, sinó d'oportunitats

reals. Siga com siga, sense una tendència forta en els sindicats i, per tant, en el Partit Laborista, l'ILP està condemnat encara avui a la impotència. No obstant, durant un llarg període l'ILP li donà una importància molt major al “front únic” amb l'insignificant Partit Comunista, que al treball en les organitzacions de masses. Els dirigents de l'ILP consideren que la política de construir una ala opositora en el Partit Laborista és incorrecta; les raons que addueixen són vertaderament sorprenents: “ells (l'oposició) critiquen la direcció i la política del partit però, en virtut de la votació en bloc i de la forma organitzativa del partit, no poden canviar la composició de l'executiu, ni la política parlamentària del partit, en el període en què és necessari resistir a la reacció capitalista, al feixisme i la guerra” (p. 8).

La política de l'oposició en el Partit Laborista és increïblement roïna. Però significa que és necessari contraposar-li una política marxista correcta, al si del Partit Laborista. Que no és tan fàcil? Per descomptat que no! Però cal saber ocultar les activitats de la vigilància policíaca de *Sir Walter Citrine* i dels seus agents fins al moment oportú. Però ¿que potser no és un fet que una fracció marxista no aconseguiria alterar l'estructura i la política del Partit Laborista? Rotundament, sí: la burocràcia no es rendirà. Però els revolucionaris, treballant dins i fora, poden i han de guanyar desenes i centenars de milers d'obrers. La crítica de l'ILP a la fracció de l'esquerra del Partit Laborista és evidentment artificial. Per això podríem dir amb molta major raó que el petit ILP, en involucrar-se amb el desprestigiad Partit Comunista i allunyar-se de les organitzacions de masses, no té la menor oportunitat d'esdevenir un partit de masses “en el període en què és necessari resistir la reacció capitalista, el feixisme i la guerra”.

Veiem així que l'ILP considera necessari que l'organització revolucionària existisca en forma independent dins del marc *nacional*, inclusivament en el present. Semblaria que la lògica marxista exigeix que s'aplique el mateix criteri en el terreny internacional. No es pot concebre la lluita contra la guerra i per la revolució sense una internacional. L'ILP considera oportú *coexistir* amb el Partit Comunista, per consegüent existir *contra* el Partit Comunista, i per això mateix reconeix la necessitat de crear, contra la Internacional Comunista... una nova internacional. No obstant, l'ILP no s'atreveix a traure aquesta conclusió. Per què?

Si l'ILP considerés que la Comintern es pot reformar, tindria el deure d'ingressar als seus rengles i impulsar aqueixa reforma. Si, per contra, estigués convençut que la Comintern ha esdevingut incorregible, el seu deure seria unir-se a nosaltres en la lluita per la Quarta Internacional. L'ILP no fa cap de les dues coses. Es deté a mig camí. S'obstina en mantenir una “col·laboració fraternal” amb la Internacional Comunista. *Si l'inviten al pròxim congrés de la Internacional Comunista* (així diu textualment en les seues tesis d'abril

d'enguany!) concorrerà per a lluitar per les seues posicions i defensar els interessos de la “unitat del socialisme revolucionari”. Evidentment, l'ILP tenia l'esperança que la Internacional l'“invités”. Significa que la seua psicologia en relació amb la Internacional és la d'un *hoste* i no la d'un *amfitrió*. Però la Comintern no invità l'ILP. Ara, què?

La primera cosa que cal comprendre és que és impossible construir partits obrers vertaderament *independents* (independents no sols de la burgesia, sinó també de les dues internacionals en fallida) sense estrets vincles internacionals basats en els mateixos principis, en l'intercanvi viu d'experiències i en el control i vigilància recíprocs. La concepció sobre que, d'antuvi, és necessari construir els partits nacionals (quals? sobre quines bases?) i coalitzar-los en una Internacional després (i en aqueix cas, com s'ha de garantir una base principista?) és una caricatura de la història de la Segona internacional: la Primera i la Tercera es construïren de distinta manera. Però avui, en la situació creada per l'era imperialista, quan l'avantguarda proletària del món posseeix una colossal experiència comuna de dècades, que inclouen l'experiència de l'enfonsament de dues internacionals, és absolutament inconcebible que es puguin construir partits marxistes revolucionaris nous si no hi ha un contacte directe entre els que realitzen aqueix treball en distints països. I açò significa construir la Quarta Internacional.

És cert que l'ILP manté una relació internacional, anomenada Buró de Londres (IAG). És aquest l'embrió d'una nova Internacional? Rotundament, no!. De tots els participants, l'ILP és qui es pronuncia més resoludament contra la “ruptura”: no és casual que el buró de les organitzacions *rupturistes* inscriba en la seua bandera la consigna de... “unitat”. Unitat amb qui? L'ILP anhela de cor que totes les organitzacions socialistes revolucionàries i totes les seccions de la Internacional Comunista s'unifiquen en una Internacional única, dotada d'un bon programa. El camí de l'infern està empedrat amb bones intencions. L'ILP es troba en una situació tant impotent com que ningú en el Buró de Londres la comparteix. D'altra banda, la Internacional Comunista, que ha derivat conclusions socialpatriotes de la teoria del socialisme en un sol país, avui no cerca les seues aliances entre els grups revolucionaris febles, sinó entre les poderoses organitzacions reformistes. Les tesis d'abril de l'ILP ens consolen: “...però aquestes (les altres organitzacions adherides al Buró de Londres) concorden que la idea de la nova Internacional és ara una qüestió teòrica (!) i que la forma (!) de la Internacional reconstruïda dependrà dels esdeveniments històrics (!) i del desenvolupament de la lluita de classes real” (p. 20).

Un raonament notable! L'ILP insta les “organitzacions socialistes revolucionàries” a unificar-se amb les seccions de la Internacional Comunista; però per part d'ambdues no hi ha, ni pot haver-hi el menor desig de concretar aqueixa unificació. “Però”, es consola l'ILP, les organitzacions socialistes

revolucionàries concorden amb... què? que de moment és impossible preveure qual serà la “forma” de la Internacional reconstruïda. Precisament per això, diu, el problema mateix de la Internacional (“Proletaris de tots els països, uni-vos!”) és “teòric”. Amb aqueix criteri podria dir-se que el problema del socialisme és teòric perquè ningú sap quina forma tindrà; a més, és impossible realitzar la revolució socialista per mitjà d’una Internacional “teòrica”.

L’ILP col·loca la qüestió del partit *nacional* i de la *Internacional* en dos plans distints. Ens han dit que el perill de la guerra i del feixisme exigeix la construcció *immediata* d’un partit nacional. Quant a la Internacional, el problema és... “teòric”. L’oportunisme mai es revela de manera tan clara i incontrovertible com en aquesta contraposició principista del partit nacional amb la Internacional. La bandera de la “unitat socialista revolucionària” li serveix a l’ILP per a tancar un clavill en la seua política. ¿No tenim raó quan diem que el Buró de Londres serveix de refugi temporal per als vacil·lants, els perduts i els que esperen la “invitació” d’alguna de les Internacionals existents?

L’ILP reconeix que el Partit Comunista posseeix “bases teòriques i revolucionàries”, però alhora qualifica la seua conducta de “sectària”. Es tracta d’una caracterització superficial, unilateral i fonamentalment errònia. A què “bases teòriques” es refereix l’ILP? ¿A *El Capital* de Marx, a les *Obres* de Lenin, a les resolucions dels primers congressos de la Comintern o... al programa eclèctic aprovat per la Internacional Comunista en 1928, la malfadada teoria del “tercer període”, el “socialfeixisme” i, últimament, els juraments patriòtics?

Els dirigents de l’ILP pretenen (almenys, fins ahir pretenien) que la Internacional Comunista ha mantingut les bases teòriques assentades per Lenin. Amb d’altres paraules, identifiquen el leninisme amb el stalinisme. És cert que no es decideixen a afirmar-ho clarament. Però en passar per alt i en silenci la colossal lluita crítica que es desenvolupà primer dins i després fora de la Internacional Comunista, en negar-se a estudiar la lluita menada per l’“Oposició d’Esquerra” (bolxevics leninistes) i definir la seua actitud cap a la mateixa, *els dirigents de l’ILP es revelen com a provincians endarrerits en allò tocant els problemes del moviment mundial*, arreplegant així les pitjors tradicions del moviment obrer insular.

La veritat és que la Internacional Comunista no té bases teòriques. En efecte: de quines bases teòriques parla hom quan els dirigents d’ahir, com Bukharin, són titllats de “liberals burgesos”, quan els dirigents de despús-ahir, com Zinoviev, són empresonats per “contrarevolucionaris”, mentre els Manuilski, Lozovski, Dimitrov i el mateix Stalin mai es preocuparen dels problemes teòrics?

L’observació sobre “sectarisme” no és menys errònia. El *centrisme burocràtic*, que tracta de dominar la classe obrera, no és sectarisme, sinó una refracció

específica del règim autocràtic de la burocràcia soviètica. Els cavallers que ahir es cremaren els dits, avui s'arrossegueuen abjectament davant del reformisme i el patriotisme. La direcció de l'ILP ha acceptat com a veritat evangèlica l'afirmació dels dirigents del SAP (bonics consellers!), que la Comintern seria perfecta si no fos pel seu "sectarisme ultraesquerrà". Mentre, el Setè Congrés ha escombrat les últimes restes d'"ultraesquerranisme"; com resultat d'això, la Comintern no s'ha elevat, sinó que s'ha rebaixat inclús més i ha perdut tot dret a l'existència política independent. Perquè, en tot cas, els partits de la Segona Internacional són més aptes per a la política de conciliació amb la burgesia i per a la corrupció patriòtica dels obrers: posseeixen una llarguíssima trajectòria oportunista i desperten menys sospites en aliats burgesos.

¿No opinen els dirigents de l'ILP que després del Setè Congrés haurien de revisar totalment la seua actitud envers la Internacional Comunista? Si és impossible reformar el Partit Laborista, hi ha moltíssimes menys possibilitats de reformar la Internacional Comunista. No queda una altra alternativa que construir la nova Internacional. És cert que en els partits comunistes encara s'hi troben no pocs obrers revolucionaris honestos, però cal traure'ls del pantà de la Comintern per a que prenguen la senda revolucionària.

El programa de l'ILP inclou tant la conquesta revolucionària del poder com la dictadura del proletariat. Després d'Alemanya, Àustria i Espanya aqueixes consignes han esdevingut obligatòries. Però això de cap manera significa que tinguen un autèntic contingut revolucionari en tots els casos. Els Ziromski de tots els països no tenen el menor empatx en combinar la "dictadura del proletariat" amb el patriotisme més abjecte i, d'altra banda, aqueixa classe de farsa està cada vegada més de moda. Els dirigents de l'ILP no són socialpatriotes. Però, fins que no cremen els ponts que els menen al stalinisme, el seu internacionalisme mantindrà un caràcter semiplatònic.

Les tesis d'abril de l'ILP ens permeten enfocar el mateix problema des d'un nou angle. Les tesis dediquen dos paràgrafs (27-28) als futurs consells de diputats obrers anglesos. No contenen cap afirmació errònia. Però hem d'assenyalar que els consells (soviets) constitueixen una *forma organitzativa*, i de cap manera una espècie de principi immutable. Marx i Engels ens donaren la teoria de la revolució proletària basada parcialment en la seua anàlisi de la Comuna de París, però no digueren res sobre els consells. A Rússia existiren soviets socialrevolucionaris i menxevics, val a dir, soviets antirevolucionaris. En l'Alemanya i l'Àustria de 1918, els consells foren dirigits pels reformistes i pels patriotes, exercint un paper contrarevolucionari. En l'Alemanya de la tardor de 1923, els comitès de fàbrica compliren el paper dels consells i haurien pogut assegurar la victòria de la revolució de no haver estat per la política covarda del Partit Comunista dirigit per Brandler i companyia. De manera que la qüestió dels soviets, (una forma d'organització) no té un caràcter principista. Està clar

que de cap manera ens oposem a que l'ILP incloga als consells com "organitzacions àmplies" (p. 11), en el seu programa. Però la consigna no ha de transformar-se en un fetitxe ni, pitjor encara, en una frase buida, com fan els stalinistes francesos ("Tot el poder a Daladier!"; "Soviets arreu!").

Però ací ens interessa un altre aspecte del problema. En el paràgraf 28 de les tesis es diu: "els consells obrers assumiran la seua forma definitiva al mig de la crisi revolucionària, però el partit ha de *preparar conseqüentment* la seua organització" (el subratllat és nostre). Recordem-ho mentre comparem les respectives actituds de l'ILP amb els futurs consells i la futura Internacional: així l'error de la posició de l'ILP ressaltarà amb major claredat. Respecte de la Internacional se'ns diuen generalitats en l'esperit del SAP: "La forma de la Internacional reconstruïda dependrà dels esdeveniments històrics i del desenvolupament de la lluita de classes real." D'ací l'ILP trau la conclusió que el problema de la Internacional és purament "teòric", per a dir-ho en el llenguatge dels empírics, *irreal*. Al mateix temps, ens diuen que "els consells obrers assumiran la seua forma definitiva al mig de la crisi revolucionària, però el partit *ha de preparar conseqüentment la seua organització*".

Seria difícil embrollar inclús més la qüestió. En relació amb els consells i amb la Internacional, l'ILP emprà mètodes de raonament directament contradictoris. En quin dels casos erra? En ambdós. Les tesis posen potes cap a dalt el problema de les tasques partidàries. Els consells constitueixen una forma d'*organització*, ni més menys que una *forma*. Només una política revolucionària correcta en tots els terrenys del moviment obrer permet "preparar" els consells: no hi ha una forma específica, especial de "preparar-los". Respecte de la Internacional, succeeix exactament el contrari. Mentre els consells només poden sorgir entre les masses multitudinàries quan s'estén el ferment revolucionari, la Internacional és necessària sempre: en els dies de festa i en els de treball, en els períodes d'ofensiva i en els de retrocés, en la pau i en la guerra. La Internacional, al contrari del que es desprèn de la fórmula absolutament falsa de l'ILP, no és una "forma". La Internacional és abans que res un *programa* i un sistema de mètodes *estratègics*, *tàctics* i *organitzatius* que s'hi deriven. En virtut de les circumstàncies històriques, el problema dels consells britànics queda diferit per un lapse indeterminat. Però el problema de la Internacional, igual que la qüestió dels partits nacionals, no es pot diferir ni tan sols per una hora: en l'essencial es tracta de dos aspectes d'una sola i única qüestió. Sense una Internacional marxista, les organitzacions nacionals més avançades queden condemnades a l'estretor, a la vacil·lació, a la impotència; els obrers d'avantguarda es veuen obligats a alimentar-se amb substituïts de l'internacionalisme. Proclamar que la construcció de la Quarta Internacional és una tasca "purament teòrica", és a dir, innecessària, és abdicar covardament de la tasca fonamental de la nostra època. En aqueix cas, les consignes de

revolució, dictadura del proletariat, consells, etcètera, perden les nou desenes parts del seu significat.

Al *New Leader* del 30 d'agost hi trobem un article excel·lent: “No confiar en el govern!” Assenyala que el perill de la “unitat nacional” s’apropa paral·lelament amb el perill de guerra. En moments en què els malaurats dirigents del SAP exhorten a *emular* (literalment!) als pacifistes britànics, *New Leader* diu: “(El govern) utilitza l’anhel de pau com a preparació del poble britànic per a la guerra imperialista.”

Aquestes línies, en lletra cursiva en l’original, expressen amb la major precisió el paper polític del pacifisme petitburgès: com a vàlvula de fuga platònica per a l’horror que senten les masses davant de la guerra, el pacifisme li facilita a l’imperialisme la tasca de fer d’aqueixes mateixes masses la seua carn de canó. *New Leader* fustiga la posició patriòtica de Citrine i la resta de socialimperialistes, els quals (citant Stalin) es munten a coll de Lansbury i altres pacifistes. Però, més avall, el mateix article assenyala la seua “sorpresa” davant del fet que els comunistes britànics recolzen la política de Citrine respecte de la Lliga de les Nacions i les “sancions” contra Itàlia (“el sorprenent suport a la línia del laborisme”).

Aqueixa “sorpresa” constitueix el taló d’Aquil·les de la política de l’ILP. Quan el comportament inesperat d’un individu ens “sorprèn”, només significa que coneixem malament la seua vertadera personalitat. La cosa esdevé moltíssim pitjor quan un polític es veu obligat a confessar la seua “sorpresa” davant del comportament d’un partit polític i, més inclús, de tota una Internacional. Perquè els comunistes britànics no fan més que portar a terme les decisions del Setè Congrés de la Internacional Comunista. Si els dirigents de l’ILP se “sorprenen”, això es deu al fet que encara no s’han adonat del vertader caràcter de la Internacional Comunista i les seues seccions. No obstant, la crítica marxista a la Internacional Comunista té una trajectòria de dotze anys. Quan la burocràcia soviètica adoptà la teoria del “socialisme en un sol país” com a article de fe (1924), els *bolxevics leninistes vaticinaren la inexorable degeneració nacionalista i patriòtica de les seccions de la Internacional Comunista* i, a partir d’aleshores, la estudiaren críticament, etapa per etapa. Els esdeveniments prengueren desprevinguts els dirigents de l’ILP perquè desconeixien la crítica de la nostra tendència. El privilegi de ser “sorprès” pels grans esdeveniments és prerrogativa dels petitburgessos reformistes i pacifistes. Els marxistes, sobretot aquells que pretenen ser dirigents, no han de posseir la facultat de la sorpresa, sinó la de la previsió. I, deixen-se’ns assenyalar de passada, no és la primera vegada en la història que el dubte marxista ha resultat més clarividient que la credulitat centrista.

L'ILP trencà amb el poderós Partit Laborista a causa del reformisme i del patriotisme d'aquest. Avui, en refutar Wilkinson, *New Leader* assenyala que la posició patriòtica del Partit Laborista justifica plenament la independència de l'ILP. Esent així, què direm de l'interminable coqueteig de l'ILP amb el Partit Comunista britànic, que en l'actualitat va a la cua del Partit Laborista? Què direm de l'exhortació de l'ILP a la fusió amb la Tercera Internacional, que actualment toca el primer violí en l'orquestra socialpatriota? Esteu "sorpresos", camarades Maxton, Fenner Brockway i companyia? Això no basta per a ser dirigent de partit. Per a no sorprendre-vos més, heu de fer l'avaluació crítica del camí recorregut i traure'n conclusions per al futur.

A l'agost de 1933 la delegació bolxevic leninista havia emès una declaració especial on proposava oficialment a tots els membres del Buró de Londres, entre ells l'ILP, que estudiaren junt amb nosaltres els problemes estratègics fonamentals de la nostra època, i, en particular, que definiren la seua actitud envers els nostres documents programàtics. Els dirigents de l'ILP no es dignaren ocupar-se de tals qüestions. A més, temien comprometre's associant-se amb una organització que és blanc de la més rabiosa i vil persecució per part de la burocràcia soviètica: no oblidem que, aleshores, els dirigents de l'ILP esperaven una "invitació" de la Internacional Comunista. Van esperar, però allò que esperaven no es materialitzà...

És concebible que després del Setè Congrés els dirigents de l'ILP s'obstinen a descriure, ni per un moment com a producte d'un malentès, la situació com si els stalinistes britànics no foren lacais de Sir Walter Citrine? Semblant maniobra seria indigna d'un partit revolucionari. Voldríem abrigar l'esperança que els dirigents de l'ILP acabaran per comprendre que l'enfonsament total i irremeiable de la Internacional Comunista com a organització revolucionària és absolutament lògic, i que en trauran les conclusions pertinents. Són prou senzilles:

Elaborar un programa marxista.

Allunyar-se dels dirigents del Partit Comunista i girar-se cap a... les organitzacions de masses.

Col·locar-se sota la bandera de la Quarta Internacional.

Si l'ILP pren aquesta senda, estem disposats a marxar colze amb colze amb d'ell.

L. Trotski

20 d'octubre de 1935

Una agregació necessària

En el meu article aproví la política del partit respecte de la qüestió de les sancions. Posteriorment, els meus amics m'enviaren una còpia d'una important lletra del camarada Robertson als militants de l'ILP. El camarada Robertson acusa la direcció de fomentar les il·lusions pacifistes, sobretot pel que fa a la "negativa" a complir amb el servei militar. Em solidaritze plenament amb el que diu el camarada Robertson en la seua lletra. La desgràcia de l'ILP radica en la seua carència d'un programa vertaderament marxista. És també per això que les seues millors activitats, com les sancions contra l'imperialisme britànic, sempre estan tenyides de pacifisme i centrisme.

L.T.

---

¹ "L'ILP I la Quarta Internacional. A mig camí." *New International*, desembre de 1935. L'"agregació necessària" fou traduïda [...] del *Bulletin Interieur*, LCI, desembre de 1935. (Part de la nota de l'edició del ceip.org, N del T)